

Konkurs a vypořádání SJM

I při vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů, zaniklého prohlášením konkursu, zůstává zachován princip rovnosti podílů manželů na společném majetku a stejný princip se prosadí i u vypořádání společného jmění manželů.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 22 Cdo 2111/2010, ze dne 18.4.2012)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce JUDr. L. G., advokáta, se sídlem ve V. jako správce konkursní podstaty úpadkyně L. B., zastoupeného Mgr. K.N. advokátem se sídlem ve V., proti žalovanému J. B., bytem v K., zastoupenému JUDr. M.M., advokátem, se sídlem v R.p.R., o vypořádání společného jmění manželů, vedené u Okresního soudu ve V., pod sp. zn. 20 C 229/2008, o dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. ledna 2010, č. j. 8 Co 691/2009-38, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění :

Okresní soud ve Vsetíně (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 27. května 2009, č. j. 20 C 229/2008-20, vypořádal společné jmění manželů - úpadkyně L. B. a žalovaného tak, že „z věcí, které spadají do společného jmění manželů L. B. a J. B. připadají do vlastnictví L. B.“ nemovitě a movitě věci specifikované ve výroku rozsudku soudu prvního stupně (výrok I., body A, B rozsudku), přičemž „L. B. přebírá závazky z její podnikatelské činnosti, které byly zjištěny nebo pravomocně určeny v řízení o konkursu na její majetek, který vede Krajský soud v Ostravě pod sp. zn. 24 K 20/99 v celkové výši 1.124 041,68 Kč (výrok I., bod C rozsudku). Dále rozhodl, že „z věcí, které spadají do společného jmění manželů L. B. (úpadce) a J. B. připadají do vlastnictví žalovaného“ věci specifikované ve výrokové části rozsudku soudu prvního stupně (výrok II. rozsudku) a že „žalovanému J. B. vzniká z vypořádání společného jmění manželů pohledávka vůči úpadkyni L. B. ve výši 303.444,15 Kč“ (výrok III. rozsudku). Žalovanému uložil zaplatit žalobci „náhradu nákladů řízení ve výši 53.133,50 Kč k rukám právního zástupce žalobce, do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku“ (výrok IV. rozsudku).

Soud prvního stupně odůvodnil zvolený způsob vypořádání aktiv a pasiv, přičemž se vypořádal s jedinou námitkou, prostřednictvím které se žalovaný domáhal zamítnutí žaloby. Žalovaný totiž namítal, že účinky prohlášení konkursu nastaly dne 26. března 1999 a ke dni podání žaloby o vypořádání společného jmění manželů (dále též jen „SJM“) došlo k „promlčení nároku žalobce“. Podle názoru žalovaného se nelze dovolávat účinků prohlášení konkursu podle novely zákona o konkursu a vyrovnání (zákona č. [105/2000](#) Sb.) v režimu ustanovení § 14 odst. 1 písm. k) a l) zákona č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“), jelikož tento zákon nabyl účinnosti až 1. května 2000.

Soud prvního stupně uvedenou spornou otázku posoudil podle přechodných a závěrečných ustanovení zákona č. [105/2000](#) Sb. - článku II bodu 1., podle kterého účinky prohlášení konkursu stanovené tímto zákonem platí i pro konkursy prohlášené podle dosavadních předpisů ode dne účinnosti tohoto zákona. Jestliže uvedený zákon v ustanovení § 14 odst. 1 písm. l) ve vztahu k účinkům prohlášení konkursu určil, že prohlášením konkursu se staví lhůta stanovená zvláštním předpisem pro vypořádání zaniklého společného jmění manželů, uzavřel soud prvního stupně, pak do

skončení konkursu „nemůže uplynout lhůta pro vypořádání, jelikož po celou dobu trvání konkursu tato tříletá lhůta neběží“. Protože se tyto účinky vztahují i na konkursní řízení zahájená před účinností této úpravy, nemohlo k uplynutí tříleté lhůty pro vypořádání dojít.

V poměrech souzené věci se uvedené závěry prosadily potud, že společné jmění úpadkyně a žalovaného zaniklo prohlášením konkursu na majetek úpadkyně dne 26. března 1999 a jelikož se stavila, byť zpětně, lhůta pro vypořádání, k vypořádání nedošlo a jsou splněny podmínky § 150 odst. 3 občanského zákoníku pro vypořádání společného jmění na „návrh konkursního správce“. V daném případě jde o nepravou retroaktivitu, která je přípustná a není v rozporu s ústavním pořádkem.

Krajský soud v Ostravě (dále jen „odvolací soud“) k odvolání žalovaného rozsudkem ze dne 20. ledna 2010, č. j. 8 Co 691/2009-38, rozsudek „okresního soudu v odstavcích I., II a III. výroku“ potvrdil; v odstavci IV. výroku o náhradě nákladů řízení jej změnil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení.

Odvolací soud vycházel ze skutkových zjištění učiněných soudem prvního stupně, která považoval za správná a která ostatně nebyla účastníky v odvolacím řízení zpochybněna.

Zabýval se především otázkou, zda „tříletá lhůta, na základě které mělo dojít k fikci vypořádání zaniklého SJM ve smyslu § 150 odst. 4 o. s. ř. (správně obč. zák.), již uběhla či nikoliv“.

V daném směru odvolací soud odkázal v celém rozsahu na výklad občanského zákoníku i zákona č. [105/2000](#) Sb. učiněný soudem prvního stupně, který považoval za zcela správný. Podle názoru odvolacího soudu nepřichází v úvahu promlčení nároku na vypořádání společného jmění manželů, ale v důsledku zákona č. [105/2000](#) Sb. a jeho přechodných ustanovení došlo ke stavení lhůty pro vypořádání zaniklého společného jmění, a to po dobu „prohlášení“ konkursu. Nejde o nepřípustnou retroaktivitu, ale pouze o stavení lhůty s účinky od 1. května 2000, z čehož dále vyplývá, že již zmíněná tříletá lhůta dosud neuplynula, „fikce vypořádání“ nenastala a je třeba provést vypořádání podle příslušných ustanovení občanského zákoníku tak, jak to učinil soud prvního stupně. Odvolací soud neshledal žádné pochybení při vypořádání, které soud prvního stupně provedl, vycházející z rovnosti podílů bývalých manželů ve smyslu § 149 odst. 2 a 3 obč. zák.

Rozsudek odvolacího soudu napadl žalovaný dovoláním, jehož přípustnost spatřoval v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) a v němž uplatnil dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Podle názoru dovolatele soudy pochybily, když se řádně nevypořádaly „s námitkou prekluze nároku na vypořádání SJM“. Nemovitosti i movité věci se totiž již staly předmětem podílového spoluvlastnictví, a nemohly být proto předmětem vypořádání společného jmění. Žalovaný při odůvodnění této námítky vyšel ze skutečnosti, že na majetek jeho manželky – L. B. byl prohlášen konkurs dne 26. března 1999 a žaloba na vypořádání společného jmění manželů byla doručena soudu dne 24. září 2008. Podle § 14 odst. 2 písm. k) ZKV, ve znění účinném do 30. dubna 2000, zaniká úpadcovo bezpodílové spoluvlastnictví manželů a do podstaty spadá ta jeho část, se kterou úpadce podnikal. K upřesnění uvedeného zákonného ustanovení došlo novelou zákona o konkursu a vyrovnání účinnou od 1. května 2000. Touto novelou došlo k upřesnění původního ustanovení § 14 odst. 1 písm. k) ZKV tak, že nově bylo formulováno, že zaniká společné jmění úpadce a jeho manžela, přičemž ta jeho část, s níž úpadce podnikal, spadá vždy do podstaty; byl-li vznik společného jmění úpadce a jeho manžela vyhrazen ke dni zániku manželství, má prohlášení konkursu stejné majetkoprávní účinky jako zánik manželství. Podle nového ustanovení § 14 odst. 2 písm. l) ZKV se staví lhůta stanovená občanským zákoníkem pro vypořádání zaniklého společného jmění manželů.

Soudy obou stupňů dospěly k závěru, že „fikci rozdělení majetku podle ust. § 150 odst. 4 občanského zákoníku“ nebylo možno použít z důvodu přechodných a závěrečných ustanovení zákona č.

[105/2000](#) Sb. – čl. II bodu 1., neboť účinky prohlášení konkursu stanovené tímto zákonem platí i pro konkursy prohlášené podle dosavadních předpisů ode dne účinnosti tohoto zákona. Podle názoru dovolatele se však nalézací soudy nevypořádaly s jiným přechodným ustanovením téhož zákona, a to konkrétně s čl. II bodem 2., podle kterého se podle dosavadních předpisů až do svého zakončení posuzují všechny lhůty, které začaly běžet přede dnem účinnosti tohoto zákona. Dovolatel zastává názor, že toto přechodné ustanovení se týká i lhůty stanovené § 150 odst. 4 obč. zák. a použití ustanovení § 14 odst. 1 písm. l) ZKV, ve znění zákona č. [105/2000](#) Sb., je nepřipustné pro jeho zpětnou retroaktivitu.

Za otázku zásadního právního významu tak dovolatel považoval posouzení možnosti vypořádat společné jmění manželů v konkursním řízení „vyhlášeném“ před účinností zákona č. [105/2000](#) Sb. po uplynutí lhůty stanovené § 150 odst. 4 obč. zák. s odkazem na přechodné ustanovení k části první – čl. II zákona č. [105/2000](#) Sb. Současně považoval za otázku zásadního právního významu – bez jakékoliv bližší specifikace – „otázku zachování rovnosti velikosti podílů a podílu toho kterého z manželů na vytvoření a udržení majetku podle § 149 odst. 2 občanského zákoníku“. Dovolatel navrhl, aby dovolací soud zrušil rozsudky soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalobce se k dovolání nevyjádřil.

Podle § 237 odst. 1, 3 o. s. ř. dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, a) jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé, b) jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil, c) jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam [odstavec 1 písm. c)] zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 se nepřihlíží.

V předmětné věci soudy posuzovaly právní otázku, jaké jsou právní účinky zákona č. [105/2000](#) Sb. na běh lhůty k vypořádání společného jmění manželů podle ustanovení § 150 odst. 4 obč. zák. u konkursu prohlášeného před účinností zákona č. [105/2000](#) Sb., jestliže ke dni účinnosti tohoto zákona neuběhly tři roky od zániku společného jmění manželů. Protože posouzení této otázky bylo pro rozhodnutí věci určující, dovolatel řešení této otázky v dovolání napadá a tato otázka nebyla v rozhodovací praxi odvolacího soudu dosud řešena, je rozhodnutí odvolacího soudu zásadního právního významu.

Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a bylo podáno včas oprávněnou osobou; přezkoumal proto napadený rozsudek při vázanosti uplatněným dovolacím důvodem (§ 242 odst. 3 věta první o. s. ř.) bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání není důvodné.

Závěr, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam, přitom Nejvyšší soud přijal s vědomím faktu, že Ústavní soud nálezem pléna ze dne 21. února 2012, sp. zn. Pl. ÚS 29/11, zrušil ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. až uplynutím 31. prosince 2012 a s přihlédnutím k tomu, že v době podání dovolání měl dovolatel právo legitimně očekávat, že splnění podmínek formulovaných ustanovením § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. povede k věcnému přezkumu jím podaného dovolání (k tomu srovnej též nález Ústavního soudu ze dne 6. března 2012, sp. zn. IV. ÚS 1572/11).

Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédně též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny.

Podle § 14 odst. 1 písm. k) ZKV, ve znění účinném před novelou provedenou zákonem č. [105/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, prohlášením konkursu zaniká úpadcovo bezpodílové spoluvlastnictví manželů a do podstaty spadá ta jeho část, s níž úpadce podnikal.

Podle § 14 odst. 1 písm. k), l) ZKV, o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném po novele provedené zákonem č. [105/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, prohlášením konkursu zaniká společné jmění úpadce a jeho manžela, přičemž ta jeho část, s níž úpadce podnikal, spadá vždy do podstaty; byl-li vznik společného jmění úpadce a jeho manžela vyhrazen ke dni zániku manželství, má prohlášení konkursu stejné majetkoprávní účinky jako zánik manželství (písm. k), staví se lhůta stanovená zvláštním předpisem pro vypořádání zaniklého společného jmění manželů (písm. l).

Podle přechodných ustanovení k části první, čl. II bodu 1., 2. zákona č. [105/2000](#) Sb. není-li dále stanoveno jinak, platí tento zákon i pro řízení zahájená před jeho účinností; právní účinky úkonů, které v řízení nastaly před účinností tohoto zákona, zůstávají zachovány. Účinky prohlášení konkursu stanovené tímto zákonem platí i pro konkursy prohlášené podle dosavadních předpisů ode dne účinnosti tohoto zákona. Podle dosavadních předpisů se až do svého zakončení posuzují všechny lhůty, které začaly běžet přede dnem účinnosti tohoto zákona.

Zákon č. [105/2000](#) Sb. v poměrech účinků prohlášení konkursu výslovně a nově oproti předchozí právní úpravě v ustanovení § 14 odst. 1 písm. l) ZKV zakotvil, že prohlášením konkursu se staví lhůta stanovená zvláštním předpisem pro vypořádání zaniklého společného jmění manželů; uvedeným ustanovením je § 150 odst. 4 obč. zák., podle kterého nedošlo-li do tří let od zániku společného jmění manželů k jeho vypořádání dohodou nebo nebyl-li do tří let od jeho zániku podán návrh na jeho vypořádání rozhodnutím soudu, platí ohledně movitých věcí, že se manželé vypořádali podle stavu, v jakém každý z nich věci ze společného jmění manželů pro potřebu svou, své rodiny a domácnosti výlučně jako vlastník užívá. O ostatních movitých věcech a o nemovitých věcech platí, že jsou v podílovém spoluvlastnictví a že podíly obou spoluvlastníků jsou stejné; totéž platí přiměřeně o ostatních majetkových právech, pohledávkách a závazcích manželům společných.

Nejvyšší soud k tomu především poznamenává, že smysl a účel změny promítnuté v textu § 14 odst. 1 písm. l) ZKV je obtížně odvoditelný z dokumentů, jež by měly vypovídat o vůli a záměrech zákonodárce. Součástí poslaneckého návrhu novely zákona o konkursu a vyrovnání (projednávaného v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky (dále též jen „sněmovna“) v jejím třetím volebním období 1998 - 2002 od 29. dubna 1999 jako sněmovní tisk), jež vyústil v přijetí zákona č. [105/2000](#) Sb., se úprava § 14 odst. 1 písm. l) ZKV stala až na základě pozměňovacího návrhu uplatněného v procesu projednávání tohoto návrhu zákona ve sněmovně.

Podle názoru dovolacího soudu je zřejmé, že smyslem nové úpravy obsažené v ustanovení § 14 odst. 1 písm. l) ZKV bylo jednoznačné zakotvení dopadu prohlášení konkursu na běh zákonné tříleté lhůty (§ 150 odst. 4 obč. zák.), jejíž marné uplynutí při absenci dohody o vypořádání společného jmění manželů a absenci podání návrhu na vypořádání společného jmění manželů soudem ve lhůtě tří let od zániku společného jmění manželů má za následek nastoupení důsledků nevyvratitelné domněnky vypořádání stanovených v uvedeném zákonném ustanovení. V souvislosti s tím je nutno vykládat i čl. II bod 1. přechodných ustanovení uvedeného zákona, jež zakotvuje účinky prohlášení konkursu stanovené zákonem č. [105/2000](#) Sb. i pro konkursy prohlášené podle dosavadních předpisů, a to od

dne účinnosti zákona č. [105/2000](#) Sb., tj. od 1. května 2000. Smyslem uvedené novelizované právní úpravy bylo dosáhnout postavení, které konkrétním způsobem upraví oprávnění správce konkursní podstaty při vypořádání společného jmění manželů, a to způsobem vtěleným do § 26, § 26a a § 26b zákona č. [105/2000](#) Sb., tj. včetně stavení běhu zákonné lhůty obsažené v § 150 odst. 4, které eliminuje možné nastoupení účinků nevyvratitelné právní domněnky vypořádání společného jmění manželů. Je zřejmé, že uvedená novelizovaná právní úprava má posílit postavení správce konkursní podstaty při možnosti dosáhnout vypořádání společného jmění manželů a bránit zejména případům, kdy by po prohlášení konkursu došlo k nastoupení domněnky vypořádání společného jmění manželů např. v situacích, kdy pro krátkost doby či absenci potřebných informací nemohl správce konkursní podstaty odpovědně přistoupit k volbě způsobu vypořádání společného jmění manželů a čelit účinkům nastoupení nevyvratitelné domněnky vypořádání. Tento princip pak podle výslovné úpravy obsažené v čl. II bodu 1. přechodných ustanovení zákona č. [105/2000](#) Sb. má platit i pro konkursy prohlášené podle dosavadních právních předpisů, u kterých dosud k platnému vypořádání společného jmění manželů nedošlo.

V poměrech aplikace § 14 odst. 1 písm. l) ZKV, ve znění zákona č. [105/2000](#) Sb., to podle názoru dovolacího soudu znamená, že pokud ke dni účinnosti zákona č. [105/2000](#) Sb. nenastaly účinky nevyvratitelné právní domněnky vypořádání společného jmění manželů (§ 150 odst. 4 obč. zák.), dochází ke stavení lhůty k vypořádání společného jmění manželů vyplývající z § 150 odst. 4 obč. zák. Kdyby však ke dni účinnosti zákona č. [105/2000](#) Sb. již uvedené tříletá lhůta uplynula, účinky obsažené v novelizované právní úpravě se neuplatní, neboť z povahy věci nemůže dojít ke stavení běhu zákonné lhůty, která již uplynula.

Podle názoru dovolacího soudu nelze ve prospěch právního názoru zastávaného dovolatelem důvodně argumentovat ani ustanovením čl. II bodu 2. přechodných ustanovení zákona č. [105/2000](#) Sb., který obsahuje obecné pravidlo týkající se lhůt, které počaly běžet před účinností zákona č. [105/2000](#) Sb., nemůže však vyloučit účinky speciálního ustanovení čl. II bodu 1. přechodných ustanovení zákona č. [105/2000](#) Sb. dopadajícího přímo na účinky konkursů prohlášených před účinností zákona č. [105/2000](#) Sb.

Jestliže byl na majetek úpadkyně prohlášen konkurs dne 26. března 1999, pak ke dni účinnosti zákona č. [105/2000](#) Sb., tj. ke dni 1. května 2000, neuplynula tříletá lhůta, v důsledku které by nastoupily účinky nevyvratitelné domněnky. Závěr odvolacího soudu, že k datu 1. května 2000 došlo ke stavení běhu lhůty pro vypořádání společného jmění manželů (§ 150 odst. 4 obč. zák.), je správný a žalobce byl oprávněn se domáhat vypořádání společného jmění manželů rozhodnutím soudu (§ 26a odst. 1 ZKV, ve znění zákona č. [105/2000](#) Sb., ve spojení s § 432 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)).

Důvodná není ani dovolací námitka argumentující, že použití ustanovení § 14 odst. 1 písm. l) ZKV odvolacím soudem „je nepřípustné pro jeho zpětnou retroaktivitu“.

Otázkou zpětné účinnosti právních předpisů se dovolací soud zabýval v rozsudku uveřejněném pod číslem 35/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, v němž zdůraznil, že v rozsudku uveřejněném pod číslem 34/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyšší soud vysvětlil, že nový právní předpis, který řeší stejný právní institut jinak (zcela nebo jen zčásti) než dosavadní právní úprava, nemusí mít – obecně vzato – na právní vztahy, které vznikly před jeho účinností, žádný vliv. Takováto situace nastává, stanoví-li nový právní předpis, že se jím řídí jen právní vztahy, které vznikly po jeho účinnosti, a že tedy právní vztahy, vzniklé před jeho účinností, se včetně všech práv a nároků řídí dosavadními předpisy, i když tato práva a nároky vzniknou až po účinnosti nového právního předpisu. Obvykle však má nový právní předpis vliv i na právní vztahy, které vznikly před jeho účinností; v takovémto případě nastává tzv. zpětná účinnost (retroaktivita) nového právního předpisu.

Právní teorie rozeznává zpětnou účinnost (retroaktivitu) pravou a nepravou. O pravou zpětnou účinnost (retroaktivitu) jde tehdy, jestliže se novým právním předpisem má řídit vznik právního vztahu a nároků účastníků z tohoto vztahu také v případě, kdy právní vztah nebo nároky z něj vyplývající vznikly před účinností nového právního předpisu. Nepravá zpětná účinnost (retroaktivita) znamená, že novým právním předpisem se sice mají řídit i právní vztahy, vzniklé před jeho účinností, avšak až ode dne jeho účinnosti; samotný vznik těchto právních vztahů a nároky z těchto vztahů, vzniklé před účinností nového právního předpisu, se spravují dosavadní právní úpravou.

Shodným způsobem vyložil pojmy pravá a nepravá zpětná účinnost (retroaktivita) také Ústavní soud. Ten v nálezu svého pléna ze dne 4. února 1997, sp. zn. Pl. ÚS 21/96, uveřejněném pod č. [63/1997 Sb.](#) (dále též jen „nález pléna“) odkázal na definici obsaženou v díle Tilsch, E.: Občanské právo. Obecná část, Praha 1925, str. 75–78 a podle které „Pravé zpětné působení nového zákona jest tu jen tehdy, když působí i pro dobu minulou ... Nepravé zpětné působení ... tu jest, když nový zákon nařizuje, že ho má být užito i na staré právní poměry již založené, ale teprve od doby, kdy počíná působnost nového zákona, anebo od doby ještě pozdější.“ Ve shodě s článkem Tichý, L.: K časové působnosti novely občanského zákoníku, uveřejněným v časopise Právník č. 12, ročník 1984, str. 1104, Ústavní soud tamtéž zdůraznil, že pravá

<http://www.beck-online.cz/legalis/document-view.seam?type=html&documentId=nnptembqhfpy6bojxsi4tpmfvxi2lwnf2gc&conversationId=716746retroaktivita> pak „zahrnuje v podstatě dvě odlišné situace“, a to za prvé „stav, že nová úprava dávala vznik (novým právním) vztahům před její účinností za podmínek, které teprve dodatečně stanovila“, a za druhé „novela může měnit právní vztahy vzniklé podle staré právní úpravy, a to ještě před účinností nového zákona“. Tudíž platí, že lex posterior ruší (neuznává) právní účinky v době účinnosti legis prioris, popřípadě vyvolává nebo spojuje práva a povinnosti subjektů s takovými skutečnostmi, jež v době účinnosti legis prioris neměly povahu právních skutečností. V případě retroaktivity nepravé „nový zákon sice nezakládá právních následků pro minulost, avšak buď povyšuje minulé skutečnosti za podmínku budoucího právního následku (prostá výlučnost), nebo modifikuje pro budoucnost právní následky podle dřívějších zákonů založené ... Nepravé zpětné působení zákona pouze znamená, že nový zákon zachycuje (právně kvalifikuje) minulé skutečnosti nebo že se dotýká (modifikuje, ruší) existujících právních následků, tj. na skutkové podstaty je založivší váže pro budoucnost jiná práva a jiné povinnosti než zákonodárství dosavadní. Jde zde tudíž o zásah nového zákona jednak do předchozích skutečností, jednak do tzv. práv nabytých.“ (Procházka, A.:

<http://www.beckonline.cz/legalis/document-view.seam?type=html&documentId=nnptembqhfpy6bojxsi4tpmfvxi2lwnf2gc&conversationId=716746Retroaktivita> zákonů. In: Slovník veřejného práva. Sv. III, Brno 1934, str. 800).

Podle Ústavního soudu pak obecně v případech časového střetu staré a nové právní normy platí nepravá retroaktivita, tj. od účinnosti nové právní normy se i právní vztahy vzniklé podle zrušené právní normy řídí právní normou novou. Vznik právních vztahů existujících před nabytím účinnosti nové právní normy, právní nároky, které z těchto vztahů vznikly, jakož i vykonané právní úkony se řídí zrušenou právní normou (důsledkem opačné interpretace střetu právních norem by byla pravá retroaktivita). Aplikuje se tady princip ochrany minulých právních skutečností, zejména právních konání.

K definičním znakům právního státu patří princip právní jistoty a ochrany důvěry účastníků právních vztahů v právo. Součástí právní jistoty je také zákaz pravé zpětné účinnosti (retroaktivity) právních předpisů; tento zákaz, který je pro oblast trestního práva hmotného vyjádřen v článku 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobod, lze pro ostatní právní odvětví dovodit z článku 1 Ústavy (srovnej k tomu opět výše citovaný nález pléna).

Z dikce bodu 1., článku II zákona č. [105/2000 Sb.](#) je na základě výše podaného výkladu zřejmé, že o pravou zpětnou účinnost (retroaktivitu) v posuzované věci nešlo, a že zkoumané přechodné

ustanovení naopak beze zbytku odpovídá definici nepravé zpětné účinnosti (retroaktivity). Zasahuje totiž do poměrů vypořádání společného jmění manželů vzniklých před účinností zákona č. [105/2000](#) Sb., avšak až ode dne účinnosti tohoto zákona, přičemž samotný vznik těchto právních vztahů a nároky z těchto vztahů, vzniklé před 1. května 2000 ponechává dosavadní právní úpravě.

Zbývá tedy vyřešit otázku ústavněprávní akceptovatelnosti nepravé zpětné účinnosti (retroaktivity) § 14 odst. 1 písm. l) ZKV. Jak opět uvedl Ústavní soud ve zmíněném nálezu pléna, zrušení staré a přijetí nové právní úpravy je nutně spjato se zásahem do principů rovnosti a ochrany důvěry občana v právo. Dochází k tomu v důsledku ochrany jiného veřejného zájmu či základního práva a svobody. Posuzování tohoto konfliktu hlediskem proporcionality s ohledem na intertemporalitu by mělo vést k závěru o druhu legislativního řešení časového střetu právních úprav. Proporcionalitu lze přitom charakterizovat tak, že vyšší stupeň intenzity veřejného zájmu, resp. ochrany základních práv a svobod odůvodňuje vyšší míru zásahu do principů rovnosti a ochrany důvěry občana v právo novou právní regulací. Platí tu zároveň maxima prikazující v případě omezení základního práva, resp. svobody šetřit jeho podstatu a smysl (článek 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod). Při posouzení způsobu legislativního řešení intertemporality tudíž sehrává svou roli nejen míra odlišnosti nové a staré právní úpravy, nýbrž i společenská naléhavost zavedení nové právní úpravy apod.

Rozhodnutí zákonodárce o způsobu řešení časového střetu staré a nové právní úpravy tedy z hlediska ústavního není věcí nahodilou nebo věcí libovůle. Je věcí zvažování v kolizi stojících ústavněprávních principů. V této souvislosti právní teorie na adresu nepravé retroaktivity konstatuje, že tato je „zásadně přípustná; i ona může ale být ústavněprávně nepřipustnou, je-li tím zasaženo do důvěry ve skutkovou podstatu a význam zákonodárných přání pro veřejnost nepřevyšuje, resp. nedosahuje zájem jednotlivce na další existenci dosavadního práva.“ (B. Pieroth, Rückwirkung und Übergangsrecht. Verfassungsrechtliche Massstabe für intertemporale Gesetzgebung, Berlin 1981, str. 380-381).

Při úvaze, jaký cíl byl sledován úpravou vtělenou do § 14 odst. 1 písm. l) ZKV jeho novelou provedenou zákonem č. [105/2000](#) Sb., lze odkázat na výklad dovolacího soudu v této věci, podle kterého smyslem uvedené novelizované právní úpravy bylo dosáhnout postavení, které konkrétním způsobem upraví oprávnění správce konkursní podstaty při vypořádání společného jmění manželů, a to způsobem vtěleným do § 26, § 26a a § 26b zákona č. [105/2000](#) Sb., tj. včetně stavení běhu zákonné lhůty obsažené v § 150 odst. 4, které eliminuje možné nastoupení účinků nevyvratitelné právní domněnky vypořádání společného jmění manželů. Je zřejmé, že uvedená novelizovaná právní úprava má posílit postavení správce konkursní podstaty při možnosti dosáhnout vypořádání společného jmění manželů a bránit zejména případům, kdy by po prohlášení konkursu došlo k nastoupení domněnky vypořádání společného jmění manželů např. v situacích, kdy pro krátkost doby či absenci potřebných informací nemohl správce konkursní podstaty odpovědně přistoupit k volbě způsobu vypořádání společného jmění manželů a čelit účinkům nastoupení nevyvratitelné domněnky vypořádání.

Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že i v posuzovaném případě stupeň intenzity veřejného zájmu na dosažení úpravou § 14 odst. 1 písm. l) ZKV sledovaného cíle (korespondujícího i účelu zákona o konkursu a vyrovnání a cíli konkursu – srov. § 1 odst. 1 a § 2 odst. 3 ZKV) odůvodňoval užití nepravé zpětné účinnosti (tzv. retroaktivity).

Právní posouzení věci odvolacím soudem je správné a dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci nebyl uplatněn právem.

Dovolatel dále vymezil jako otázku zásadního právního významu i „zachování rovnosti podílů a podílu toho kterého z manželů na vytvoření a udržení majetku“, kterou však v dovolání žádným způsobem

nerozvedl, a dovolacímu soudu není zřejmé, v čem by v daném ohledu zásadní právní význam napadeného rozhodnutí měl spočívat.

Odvolací soud výslovně ve svém rozhodnutí zdůraznil při vypořádání zachovaný princip rovnosti podílů a tento postup je v souladu s ustálenou judikaturou. Nejvyšší soud České republiky v rozsudku ze dne 16. června 2009, sp. zn. 31 Cdo 1908/98, uveřejněném pod č. 20/2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, vyložil, že řízení o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví úpadce je zvláštním druhem sporu vyvolaného konkursem, kterým se vymezuje rozsah majetku konkursní podstaty a který nahrazuje spor o vyloučení věci z konkursní podstaty (shodně v poměrech společného jmění srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 1. března 2007, sp. zn. 29 Odo 492/2004, uveřejněný na internetových stránkách Nejvyššího soudu České republiky - www.nsoud.cz). I při vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů, zaniklého prohlášením konkursu, zůstává zachován princip rovnosti podílů manželů na společném majetku a stejný princip se prosadí i u vypořádání společného jmění manželů.

Napadené rozhodnutí odvolacího soudu je tedy správné, a proto dovolací soud dovolání žalovaného podle § 243b odst. 2, část věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Valná hromada](#)
- [Směnečný a šekový platební rozkaz, prominutí zmeškání lhůty \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Smlouva o dílo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Veřejné zakázky](#)
- [Výklad právních předpisů, přepravní smlouva](#)
- [Smluvní pokuta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zpráva o vztazích](#)
- [Zákaz konkurence](#)
- [Vypořádací podíl v bytovém družstvu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Základní kapitál](#)